

Huvudman

Orsa kommun
orsa.kommun@orsa.se

Beslut

Datum 2024-06-14

Dnr 2023:7762

Sida 1 (10)

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola Kyrkbyns skola i Orsa kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 2 februari 2024.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Orsa kommun att senast **onsdag den 30 oktober 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande utredning om särskilt stöd och beslut om anpassad studiegång. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Orsa kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Orsa kommun ska vidta följande åtgärder

Utredning om särskilt stöd

Se till att rektorn startar en utredning för varje anmälan om behov av särskilt stöd samt att rektorn ser till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Huvudmannen ska inkomma med en sammanställning över samtliga anmälningar om särskilt stöd som gjorts från den 30 november 2023 till och med den 20 oktober 2024 av vilken det framgår när anmälan gjordes och om utredning har startats och i sådana fall när utredningen startades. I förekommande fall ska sammanställningen även ange vilka utredningar som är avslutade genom åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 30 oktober 2024. (3 kap. 7 § skollagen)

Beslut om anpassad studiegång

Se till att anpassad studiegång alltid beslutas genom att ett åtgärdsprogram utarbetas. Huvudmannen ska inkomma med en sammanställning över alla elever som har anpassad studiegång där det framgår huruvida det har fattats beslut om åtgärdsprogram och i sådana fall när beslutet fattades.

Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 30 oktober 2024. (3 kap. 9 och 12 §§ § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser beslut om särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet och området hedersrelaterat våld och förtryck i läroplanen.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2023:7762) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2023 inlett en tillsyn av Kyrkbyns skola i Orsa kommun.

I tillsynen kontrollerade Skolinspektionen om verksamheten vid Kyrkbyns skola följde gällande bestämmelser om extra anpassningar, särskilt stöd, garantin för tidiga stödinsatser, studiehandledning på modersmålet, extra studietid, åtgärder och anmälan vid kränkande behandling, utredning av elevers ordningsstörande beteende, området hedersrelaterat våld och förtryck i läroplanen samt utredning av elever med upprepade eller längre frånvaro.

Tillsynen genomfördes genom intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 21 och 22 november 2023. Som en del av tillsynen granskades även dokumentation, bl.a. åtgärdsprogram, dokument kopplade till garantin för tidiga stödinsatser och frånvaroutredningar.

Skolinspektionen beslutade den 2 februari 2024 att förelägga Orsa kommun för brister rörande utredning och beslut om särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet och området hedersrelaterat våld och förtryck i läroplanen.

Skolinspektionen inledde en uppföljande tillsyn i maj och har genomfört intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn den 21, 22 samt 27 maj 2024. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Orsa kommun har följt föreläggandet och om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Utredning om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 2 februari 2024 bedömde Skolinspektionen att det inte alltid gjordes en utredning av en elevs behov av särskilt stöd när en elev hade blivit anmäld till rektorn för utredning om särskilt stöd. Skolinspektionen bedömde därför att det förelåg en brist inom området.

Skolinspektionen förelade Orsa kommun att se till att rektorn startade en utredning för varje anmälan om behov av särskilt stöd. En sammanställning över alla anmälningar med datum för när en utredning hade startats för respektive elev skulle ges in av huvudmannen avseende perioden den 2 februari till 2 maj 2024.

Orsa kommun har den 8 maj inkommit med en redovisning där det framgår att tio elever har anmälts för särskilt stöd under perioden. För samtliga elever har det startats en utredning.

Av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår det att det finns en elev (elev 49 i den elevnyckel som skickats till huvudmannen) som lärarna har anmält för särskilt stöd men där det inte har startats någon utredning. Lärare uppger att de har gjort anmälningar under hela läsåret 2023/2024 men att inget har hänt. En representant för elevhälsan säger att eleven är anmäld av lärarna men att det inte finns någon pågående utredning. En specialpedagog säger att hen träffar eleven sporadiskt. Det finns inget beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn uppger att det ska bli en utredning av behov av särskilt stöd för eleven.

Av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår det att elev 10 är anmäld för särskilt stöd i november 2023 och att det finns en pedagogisk kartläggning från november 2023. En representant för elevhälsan säger att det inte finns någon analysdel i utredningen. Rektorn uppger att utredningen har avstannat och att skolan kommer att behöva förnya den pedagogiska kartläggningen. Eleven kommer att behöva åtgärdsprogram. En utredning ska återupptas till hösten 2024 eller förhoppningsvis innan sommaren, enligt rektorn.

Vidare framgår i intervju med rektorn att elev 52 de facto har haft anpassad studiegång under en period år 2023 samt under en kortare tid våren 2024 utan att elevens behov av särskilt stöd har utretts. Mer om detta framgår nedan under rubriken "anpassad studiegång".

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det inte har startats någon utredning om särskilt stöd för elev 49 trots att lärarna uppger att de har gjort anmälningar under hela läsåret. Rektorn uppger att det ska göras en utredning men det framgår inte när utredningen ska göras.

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att det inte har startats någon utredning om särskilt stöd för eleven. Skolinspektionen konstaterar vidare att elev 52 de facto har getts särskilt stöd i form av anpassad studiegång utan att elevens behov av särskilt stöd har utretts.

Vidare konstaterar Skolinspektionen att elev 10 är anmäld i november 2023 och att en utredning har påbörjats samma månad. Utredningen har avstannat utan att det har fattats beslut om eleven ska få åtgärdsprogram

eller inte och ingen utredningsåtgärd pågår vid tiden för Skolinspektionens tillsynsbesök. Enligt uppgifter från rektorn kommer den tidigare påbörjade utredningen som har avstannat att behöva förnyas. Skolinspektionen bedömer att elevens behov av särskilt stöd inte skyndsamt har utretts och att det är en brist.

Om en elev som kan behöva särskilt stöd inte får en utredning av sina behov alls eller om en sådan utredning inte startas och genomförs skyndsamt så kan det leda till att eleven inte får rätt stöd för sina behov eller att eleven inte alls får det särskilda stöd som eleven kan ha rätt till.

Beslut om anpassad studiegång

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare uppger i intervju att elev 52 till och från har anpassad studiegång men att det inte har beslutats om åtgärdsprogram. Rektorn uppger att en lärare två veckor före Skolinspektionens skolbesök hade frågat rektorn om man kunde besluta dag för dag att något på skoldagen kunde hoppas över för eleven utan beslut om anpassad studiegång. Rektorn redogör för lektioner som tagits bort på detta sätt och uppger att eleven har börjat senare på dagen men att hen inte missat något ämne. På frågan om eleven hade beslut om anpassad studiegång då detta infördes svarar rektorn att hon fattar beslut om anpassad studiegång då det gäller förändringar som varar med än två veckor. Enligt rektorn har eleven haft anpassad studiegång förut. Eleven hade anpassad studiegång under cirka två månader 2023, uppger rektorn. Eleven är inte utredd för särskilt stöd.

Rättslig reglering

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i form av anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 §. (3 kap. 9 § skollagen)

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 3 kap. 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska

den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. (3 kap. 12 § skollagen)

Om det särskilda stödet till en elev inte kan anpassas i rimlig grad kan rektorn som en sista utväg besluta att eleven ska få en anpassad studiegång. Den möjligheten kan exempelvis användas i situationer när andra stödåtgärder inte har gett resultat. Ett beslut om anpassad studiegång kan innebära att eleven lämnar skolan utan fullständig utbildning och utan behörighet till något eller flera av gymnasieskolans nationella program. Ett sådant beslut måste därför föregås av noggranna överväganden och det är viktigt att eleven och vårdnadshavaren får information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare. (Prop 2016/17:143, s 38)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att fatta beslut om anpassad studiegång. Av utredningen framgår att en elev de facto fått anpassad studiegång, det vill säga fått sin undervisningstid reducerad, utan att rektorn har fattat ett formellt beslut om detta. Rektorn uppger i intervju att hon fattar beslut om anpassad studiegång då det gäller förändringar av elevens undervisningstid som varar i mer än två veckor. Enligt skollagen kan begränsningar av en elevs undervisningstid på grund av elevens stödbehov bara ske genom att rektorn fattar ett beslut om anpassad studiegång. Eftersom anpassad studiegång är en ingripande åtgärd som kan överklagas av elev och vårdnadshavare, behöver rektorn se till att det finns beslut i alla de fall där elevers undervisningstid begränsas. Skolinspektionen bedömer vidare att det är en brist att det fattats beslut om anpassad studiegång för en elev utan att det föregåtts av en utredning om särskilt stöd och ett åtgärdsprogram. Ett beslut om anpassad studiegång kan få långtgående konsekvenser för en elev och det är därför viktigt att beslutet fattas på korrekta grunder.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Orsa kommuns verksamhet vid Kyrkbyns skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller utredning om särskilt stöd och beslut om

anpassad studiegång. Det finns därför skäl att förelägga Orsa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Beslut om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 2 februari 2024 bedömde Skolinspektionen att det inte alltid beslutades om åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram efter en utredning om särskilt stöd och att det därför förelåg en brist inom området.

Skolinspektionen förelade Orsa kommun att se till att rektorn, efter varje avslutad utredning om särskilt stöd, fattar beslut om att utarbeta eller att inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Orsa kommun förelades att inkomma med en sammanställning av vilken det framgick hur många sådana beslut som fattats under perioden den 2 februari till 2 maj 2024.

Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att tio elever har anmälts för behov av särskilt stöd under den aktuella perioden. För samtliga elever har det startats en utredning och det har fattats fyra beslut. För de övriga sex eleverna var utredningen pågående vid tiden för redovisningen.

Lärare på lågstadiet uppger i intervju att rektorn alltid fattar beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram efter en utredning om särskilt stöd. Lärare på mellanstadiet säger att informationen om att det fattats beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram inte alltid kommer fram till lärarna. En lärare nämner en elev som exempel och säger att hen inte vet om det fattats något beslut för eleven efter utredning. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår dock att det har fattats ett beslut för eleven.

Rättslig reglering

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

I beslut den 2 februari 2024 bedömde Skolinspektionen att det förelåg brister avseende studiehandledning på modersmålet. Av intervjuer framgick att det fanns åtminstone tre elever som var i behov av studiehandledning på modersmålet men som antingen inte fick studiehandledning eller som inte fick det i tillräcklig omfattning.

Skolinspektionen förelade Orsa kommun att se till att de elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmålet ges studiehandledning. Huvudmannen förelades att inkomma med en sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmålet, avseende perioden den 2 februari till den 2 maj. Sammanställningen skulle visa vilka språk elever hade behov av, hur många elever som hade behov av studiehandledning på modersmålet och om deras behov tillgodosågs eller inte.

Orsa kommun har den 8 maj inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder samt en sammanställning över behovet av studiehandledning på skolan, samt om det tillgodoses eller inte. Av sammanställningen framgår att det finns 15 elever som har behov av studiehandledning och att samtliga elever med undantag för en får sina behov tillgodosedda.

Av intervju med lärare framkommer att eleven som huvudmannen uppgett inte får studiehandledning ännu, nu har studiehandledning på modersmålet. Vidare uppger några lärare att tre elever inte får studiehandledning, vilket strider mot de uppgifter som huvudmannen har lämnat, utan att det enbart är lärarna som pratar engelska med dessa elever. Rektorn uppger i intervju att de tre eleverna får studiehandledning på engelska av en stödperson, vilken är en annan person än läraren, och att eleverna tidigare har undervisats på engelska.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl. Studiehandledning enligt första eller andra stycket får

ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Lärarna, rektorn och huvudmannen har redogjort för att ett antal elever får studiehandledning på sina modersmål. Lärare har vidare lämnat uppgifter om att tre elever inte får studiehandledning på modersmålet, vilket motsägs av uppgifter från rektorn och huvudmannen. Enligt lärarnas uppgifter får dessa elever undervisning på engelska istället för studiehandledning på modersmålet. Rektorn har i intervju redogjort för att stödpersonal har tillförts de aktuella elevernas klasser för att ge dem studiehandledning på engelska och att eleverna tidigare har haft engelska som undervisningsspråk. Skolinspektionen förutsätter att rektorn och huvudmannen följer upp och säkerställer att detta stöd tillgodoser de aktuella elevernas behov.

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Kyrkbyns skola uppfyller kraven i skollagen avseende studiehandledning på modersmålet. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Området hedersrelaterat våld och förtryck i läroplanen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 2 februari 2024 bedömde Skolinspektionen att verksamheten vid Kyrkbyns skola inte levde upp till kraven i läroplanen på att eleverna ska få kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck. I den information från huvudmannen som Skolinspektionen tog del av inför besöket framgick att området hedersrelaterat våld och förtryck inte behandlades i utbildningen. Denna bild bekräftades av lärare och rektor i samband med intervjuer.

Skolinspektionen förelade Orsa kommun att se till att området hedersrelaterat våld och förtryck tas upp i undervisningen minst en gång för respektive årskurs innan den 2 maj 2024. Huvudmannen ombads att komma in med en redogörelse för hur området hade tagits upp i undervisningen.

I redovisning av vidtagna åtgärder beskrev huvudmannen hur eleverna under vårterminen 2024 har arbetat med området. Undervisningen har anpassats för de olika årskurserna. Eleverna har bland annat arbetat med olika teman kopplat till böcker, etiska dilemman och tematiska lektioner.

Lärare uppger vid intervju att de tycker att arbetet om hedersrelaterat våld och förtryck fungerar bra.

Rättslig reglering

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck (Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr 22, 2.2 Kunskaper).

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande i utbildningen (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist. Utredaren Fanny Stenberg har varit föredragande i ärendet.